

Uvodnik

DOI: 10.11567/met.30.3.1

Trideset godina izlaženja znanstvenog časopisa možda se i ne čini kao velik jubilej, ali u hrvatskim uvjetima otežanog financiranja, zanemarivanja uloge znanosti u društvu, a u posljednje vrijeme i prečestog omalovažavanja hrvatskih znanstvenih časopisa to možemo smatrati respektabilnim uspjehom.

Migracijske i etničke teme multidisciplinarni su i interdisciplinarni znanstveni časopis koji objavljuje radove koji se bave aspektima migracija, etničnosti i identiteta s gledišta različitih društvenih i humanističkih disciplina: sociologije, antropologije, povijesti, demografije, društvene geografije, psihologije, politologije, ekonomije, prava, lingvistike itd.

Središnje teme koje su u časopisu zastupljene – migracije i etničnost – aktualna su i afirmirana područja suvremenih društvenih istraživanja. Suvremene pojave i procesi u svijetu – globalizacija, rastuća prostorna pokretljivost ljudi, delokalizacija i relokalizacija kulture – razlog su sve većega znanstvenoga zanimanja za pitanja migracija, etničnosti i identiteta. Danas općeprihvaćena zastupljenost kategorizacija prema etničnosti ponajprije u društvenim i humanističkim znanostima čini jedno od polazišta u razvoju novih modela znanstvenog rada. Ti modeli uključuju i istraživanja migracija i demografskih promjena stavljajući podjednako naglasak na povijest migracija kao i na njihove suvremene manifestacije te se većinom paralelno usmjerujući na proučavanje kultura, identiteta i društvenih struktura formiranih migracijama.

Idejni začetnik, utemeljitelj i prvi glavni urednik časopisa bio je prof. dr. sc. Milan Mesić. Prof. dr. sc. Mesić u okviru je svoga programa pri prijavi za ravnatelja tadašnjeg Centra za istraživanje migracija i narodnosti iznio ideju o potrebi prerastanja centra u institut, te o pokretanju specijaliziranoga znanstvenog časopisa. Do tada su u okviru Centra za istraživanje migracija objavljivane serijske publikacije *Teme o iseljeništvu*, *Rasprave o migracijama* i *Vanjske migracije*, dok je Zavod za migracije i narodnosti bio izdavač mjesečnog biltena *Migracije*. Naime u to vrijeme na cijelom području jugoistočne Europe nije postojao znanstveni časopis koji bi se isključivo bavio temama migracija i etničnosti.

Godine 1985. tadašnji Centar za istraživanje migracija i narodnosti u Zagrebu, koji 1987. postaje Institut za migracije i narodnosti, pokrenuo je časopis *Migracijske teme*, u čijem je podnaslovu stajalo »časopis za istra-

živanje migracija i narodnosti«, čime je bilo jasno naznačeno da će se osim temama iz područja migracije baviti i raznim aspektima etničnosti. Naziv časopisa predložio je prof. dr. sc. Emil Heršak, po uzoru na časopis Naše teme:časopis za društvena pitanja, čije mu se ime sviđalo.

Prvi glavni i odgovorni urednik Migracijskih tema bio je Milan Mesić, a redakciju su činili Ljubomir Antić, Branimir Banović, Ružica Čičak, Ivan Čizmić, Mirjana Domini, Emil Heršak, Đurđa Jureša-Persoglio, Milan Mesić, Silva Mežnarić i Andrina Pavlinić-Wolf. Formiran je i savjet časopisa u sastavu Milan Beslać, Ema Derossi-Bjelajac, Milan Mesić, Ante Mijatović, Gojko Šteković, Budislav Vukas, Dubravko Škiljan, Josip Županov i Mladen Žuvela. S vremenom se sastav redakcije i savjeta mijenjao, a od broja 3-4 1986. uz glavnog i odgovornog urednika uvodi se i funkcija urednika koju preuzima Emil Heršak.

Od 1985. do 2009. časopis izlazi četiri puta godišnje, a najčešće su objavljivana tri sveska (jedan dvobroj godišnje), dok od 2010. izlazi tri puta godišnje. U prvom broju koji je izašao u ožujku 1985. objavljeno je šest znanstvenih članaka, koji su bili podijeljeni prema tematskim cjelinama. Svaki rad bio je opremljen sažetkom na hrvatskome i engleskome jeziku. Osim znanstvenih radova postojala je i rubrika »Iz stranih časopisa« u kojoj su na hrvatskom jeziku ukratko prezentirane najvažnije misli iz članaka objavljenih u uglednim stranim znanstvenim časopisima koji su se bavili istim područjima kao i časopis Migracijske teme te prikazi knjiga. Tijekom godina izlaženja u časopisu se uz znanstvene radove objavljuju i stručni radovi, bibliografije, osvrti te prikazi znanstvenih skupova i knjiga, a koristile su se i rubrike »Tribina«, »Rasprava«, »Sjećanja«, »In memoriam« i »Prijevod«. U kasnijim godinama izlaženja radovima su dodane i ključne riječi, a dugi niz godina uz sažetke na hrvatskom i engleskom jeziku postojao je i sažetak na francuskome kao i na nekom drugom stranom jeziku osobito vezanom uz tematiku pojedinog članka. Od 1999. redovito se objavljuju i bilješke o autorima na hrvatskom i engleskom jeziku.

Temelj međunarodne orijentacije časopisa koja je zadržana do danas postavljen je već u dvobroju 3-4 objavljenom 1985. koji donosi značajan broj radova stranih autora objavljenih na jednom od svjetskih jezika. Tako su u proteklih trideset godina izlaženja u časopisu objavljivani radovi na hrvatskome, slovenskome, srpskom, makedonskom, engleskom, ruskom, francuskom i španjolskom jeziku. Sve veći broj stranih autora i radova objavljenih na svjetskim jezicima posebno dolazi do izražaja u posljednjih deset godina (2005. – 2014.), kada je od ukupno 150 objavljenih znanstvenih radova čak 48,7% (73) bilo na stranome jeziku. Od stranih jezika najčešće se objavljuju

radovi na engleskome (60 radova), a potom na srpskome (4), slovenskome (3), ruskome (3) i francuskome (3).

Osim objavama na stranim jezicima međunarodni karakter časopisa definiran je tematikom članaka te međunarodnim sastavom autora, recenzenata, uredništva i izdavačkoga savjeta.

Od 1990. ulogu glavnog i odgovornog urednika preuzima Emil Heršak, koji će to ostati do kraja 2001. te tako postati urednik s najdužim stažem u *Migracijskim temama* (*Migracijskim i etničkim temama*). Godine 1994. pomoć u uređivanju časopisa dobiva postavljanjem funkcije izvršnog urednika, koju preuzima dr. sc. Josip Kumpes. Ulogu izvršnog urednika Kumpes je obnašao do kraja 2000. i u tom razdoblju značajno pridonio razvoju časopisa te izgradnji uredničkog standarda.

Od 2002. do 2004. glavna urednica bila je prof. dr. sc. Laura Šakaja. Godine 2005. glavna urednica postaje prof. dr. sc. Jadranka Čačić-Kumpes. Od 2009. do 2012. glavna je urednica dr. sc. Sanja Lazanin, da bi 2013. tu funkciju preuzela dr. sc. Sanja Klempić Bogadi.

Do 2000. časopis je izlazio pod nazivom *Migracijske teme*. Već 1994. u uvodniku povodom deset godina izlaza časopisa tadašnji glavni urednik Emil Heršak najavio je mogućnost promjene naziva časopisa ne bi li bio više u skladu s temama kojima se časopis bavi, a tadašnje ime nije ih dovoljno isticalo. Ipak, ime časopisa promijenjeno je tek 2001. u *Migracijske i etničke teme* (MET).

Godine 2008. *Migracijske i etničke teme* bile su jedan od rijetkih časopisa u Hrvatskoj kojemu je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa dodijelilo mogućnost zapošljavanja mlade urednice (urednice-novakinje), kojom postaje Margareta Gregurović. To potvrđuje tadašnju kvalitetu časopisa, odnosno kvalitetu rada glavne urednice i kao voditeljice znanstvenog projekta i kao urednice časopisa, što su bili uvjeti za dobivanje mogućnosti zapošljavanja mladog urednika. Godine 2014. dr. sc. Margareta Gregurović postala je izvršna urednica časopisa.

Sve dosadašnje glavne urednike predstaviti ćemo i pojedinačno, prije svega kao vrsne znanstvenike.

MILAN MESIĆ – POKRETAČ I GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK *MIGRACIJSKIH TEMA* 1985. – 1990.

Rođen je 1948. u Sisku. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je sociologiju i povijest 1973. Magistrirao je 1977., a doktorirao 1979. na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 1975. zaposlen je na tom fakultetu, gdje je od 1997. redoviti profesor u

trajnom zvanju. Od 1981. do 1990. bio je akademski koordinator Američkog programa (jednosemestralnog programa za američke studente ACM i GLCA asocijacije američkih sveučilišta i fakulteta).

Od 1984. do 1989. bio je ravnatelj Centra za istraživanje migracija i narodnosti, koji od 1987. nosi naziv Institut za migracije i narodnosti te postaje dio Sveučilišta u Zagrebu. Pokretač je te glavni i odgovorni urednik znanstvenog časopisa *Migracijske teme* od 1985. do 1990.

Dužnost predsjednika Hrvatskoga sociološkog društva obnašao je od 1992. do 1994., a 2006. utemeljio je Katedru za migracijske i etničke studije na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, čiji je predstojnik. Utemeljio je tri predmeta na studiju sociologije: Sociologiju migracija (s Izbjegličkim studijama), Sociologiju društvenih pokreta i Multikulturalizam. Nositelj je jednosemestralnog kolegija »Controversies over Multiculturalism«, kojeg za međunarodne studente predaje na Sveučilištu Stavanger, u okviru the Joint European MA Migration and Cultural Relations.

Mentor je poslijediplomskim studentima u izradi magistarskih i doktorskih radova, osobito iz područja migracija i etničkih studija.

Od 1997. do 1998. bio je stipendist Fulbrightove zaklade. Dobitnik je više nagrada i priznanja: 2003. Državne nagrade Republike Hrvatske za znanstveno djelo (*Međunarodne migracije – tokovi i teorije*, 2002.), 2007. Godišnje nagrade Filozofskog fakulteta za knjigu (*Multikulturalizam – društveni i teorijski izazovi*), 2013. Državne nagrade za suautora knjige na hrvatskom i engleskom jeziku temeljene na reprezentativnom nacionalnom istraživanju o povratku srpskih izbjeglica (M. Mesić – D. Bagić, *Minority Return to Croatia – Study of an Open Process*, 2011.) i 2014. Povelje Filozofskog fakulteta.

Boravio je i predavao na brojnim sveučilištima i fakultetima, ponajprije u SAD-u i Europi, uključujući i neka najpoznatija svjetska sveučilišta kao što su UCLA, Columbia, University of Oxford – Refugee Studies Centre, Université Paris X Nanterre, Freie Universität Berlin, Amsterdam University i London School of Economics and Political Science.

Objavio je više od sto pedeset znanstvenih radova, među kojima jedanaest monografija i dvije uredničke knjige, od kojih jednu na engleskom jeziku. Njegova istraživanja obuhvaćaju širok spektar tema: od migracijskih, etničkih i izbjegličkih studija preko političke sociologije, društvenih pokreta, sociologije rada i upravljanja do kulturalnih studija i multikulturalizma.

**EMIL HERŠAK – GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
MIGRACIJSKIH TEMA (MIGRACIJSKIH I ETNIČKIH TEMA)
1990. – 2001.**

Rođen je 1957. u Zagrebu. Diplomirao je 1978. talijanistiku i antropologiju na Sveučilištu York u Torontu. Godine 1979. počeo je raditi kao mladi istraživač u Centru za istraživanje migracija (od 1987. Institut za migracije i narodnosti) u Zagrebu. Magistrirao je 1986. na Fakultetu političkih znanosti, novinarstva i sociologije u Ljubljani. Objavio je više radova o povijesnim, antropološkim i lingvističkim aspektima migracija i etničnosti. Dugogodišnje bavljenje tim temama rezultiralo je doktorskom disertacijom o predmodernim migracijama koju je 2000. obranio na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te 2005. objavio kao knjigu (*Drevne seobe: prapovijest i stari vijek*).

Od 1986. do 1990. bio je urednik, a od 1990. do 2001. glavni i odgovorni urednik znanstvenog časopisa *Migracijske teme* (od 2001. *Migracijske i etničke teme*). Priredio je dvije knjige: *Leksikon migracijskoga i etničkoga nazivlja* (Zagreb, 1998.) i *Etničnost i povijest* (Zagreb, 1999.). U suautorstvu s Majom Adžijom napisao je knjigu *Sveta pića – od medovine do čaja* (Zagreb, 2013.). Objavio je više od stotinu znanstvenih i stručnih radova te sudjelovao na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu.

Predavao je na Poslijediplomskome doktorskom studiju Povijest stanovništva na Sveučilištu u Dubrovniku i u Zagrebačkoj školi ekonomije i managementa. Od jeseni 2009. predaje na Katedri za antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je od 2010. u stalnome radnom odnosu.

Posljednjih godina njegov je znanstveni interes usmjeren na antropološke, sociohistorijske i etnološke teme, i to poglavito iz starijih razdoblja povijesti, te na suvremenu ekonomsku i sociolingvističku tematiku.

**LAURA ŠAKAJA – GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA
MIGRACIJSKIH I ETNIČKIH TEMA 2002. – 2004.**

Rođena je 1958. u Tbilisiju (Gruzija). Na Abhaskom sveučilištu u Suhu-miju diplomirala je 1980. geografiju i biologiju. Godine 1984. stekla je zvanje magistra (kandidat nauk) geografskih znanosti, specijalnost socijalna i ekonomska geografija, na Geografskom fakultetu Moskovskoga sveučilišta Lomonosov. Doktorirala je 1997. na Geografskom odsjeku Sveučilišta u Zagrebu s temom iz područja socijalne geografije.

Radila je kao pripravnica-istraživačica na Moskovskom sveučilištu (1983./1984.) i kao nastavnica na Abhaskom sveučilištu (1984./1985.). Zatim

je bila suradnica te savjetnica u Zavodu za kulturu Ministarstva kulture Hrvatske (1989. – 2000.). U Institutu za migracije i narodnosti bila je od 2001. do 2004. znanstvena suradnica. Od 2004. zaposlena je na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 2013. izabrana u znanstveno-nastavno zvanje redovitoga profesora.

Predaje kolegije Kulturna geografija, Geografija Angloamerike i Geografija Rusije na dodiplomskom studiju te kolegij Geografija kulturne ponude na smjeru Baština i turizam diplomskoga studija.

Od 2002. do 2004. bila je glavna i odgovorna urednica znanstvenog časopisa *Migracijske i etničke teme*, a od 2006. do 2008. suvoditeljica međunarodnog tečaja »Divided societies« u Interuniverzitetkom centru u Dubrovniku. Članica je Hrvatskoga geografskog društva, Istraživačke skupine »Cultural Approach in Geography« pri Međunarodnoj geografskoj uniji i Komisije za kulturne krajolike Poljskoga geografskoga društva.

Autorica je knjige *Kultura i prostor: prostorna organizacija kulturnih djelatnosti u Hrvatskoj* (Zagreb, 1999.) i tridesetak znanstvenih radova iz područja socijalne i kulturne geografije.

Posljednjih godina njezin je znanstveni interes povezan s proučavanjem imaginativne geografije, simboličkih krajolika, urbane toponimije te prostornih aspekata etničkih odnosa.

JADRANKA ČAČIĆ-KUMPES – GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA *MIGRACIJSKIH I ETNIČKIH TEMA* 2005. – 2008.

Rođena je 1955. u Sisku. Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Petrinji. Diplomirala je pedagogiju i sociologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Poslijediplomski studij sociologije (*doctorat de 3ème cycle – D.E.A.*) završila je na Faculté des Sciences Sociales, Université des Sciences Humaines de Strasbourg. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu doktorirala je sociologiju. Radila je kao istraživačica u Institutu za migracije i narodnosti u Zagrebu, gdje je od 2007. vodila znanstveni projekt »Interkulturalni pristup etničkoj različitosti i identitet: Hrvatska – Europa«. Od 2008. radi na Odjelu za sociologiju Sveučilišta u Zadru. Bavi se sociologijom obrazovanja, sociologijom kulture, sociologijom etničkih odnosa i historijskom sociologijom, a posebno istraživanjem kulturnoga i etničkog identiteta, kulturne i etničke različitosti, etničkih manjina, interkulturalizma, multikulturalizma i migracija. Objavljuje znanstvene radove u znanstvenim časopisima i knjigama u Hrvatskoj i u inozemstvu te je uredila knjigu *Kultura, etničnost, identitet* (Zagreb, 1999.) i suuredila *Rječnik sociologije* (N. Abercrombie,

S. Hill, B. S. Turner; Zagreb, 2008.). Kao voditeljica ili suradnica sudjelovala je u radu većeg broja domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata te na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima.

Od 2005. do 2008. bila je glavna urednica znanstvenoga časopisa *Migracijske i etničke teme*, a od 2009. glavna je urednica znanstvenoga časopisa *Revija za sociologiju*. Članica je međunarodnoga uredništva znanstvenoga časopisa *Razprave in gradivo/Treatises and Documents* koji izdaje Inštitut za narodnostna vprašanja u Ljubljani.

SANJA LAZANIN – GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA MIGRACIJSKIH I ETNIČKIH TEMA 2009. – 2012.

Rođena je 1970. u Vinkovcima, gdje je završila gimnaziju. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1997. diplomirala je njemački jezik s književnošću i povijest. Godine 2002. na tom je fakultetu obranila magistarski rad u kojem je iz kulturnohistorijske perspektive analizirala predodžbe i stereotipe o stanovništvu hrvatske Vojne krajine u prvoj polovini 18. stoljeća, a 2006. obranila doktorsku disertaciju o urbanoj historiji Vinkovaca i Vukovara na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće.

Od 1998. zaposlena je u Institutu za migracije i narodnosti u Zagrebu, najprije kao znanstvena novakinja, a od 2007. kao znanstvena suradnica. Od 2001. sudjeluje u izvođenju nastave na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a od te je godine i članica uredništva znanstvenog časopisa *Migracijske i etničke teme*, u kojem je od 2009. do 2012. obnašala dužnost glavne i odgovorne urednice. U dva je navrata boravila na stručnom usavršavanju u Grazu. U akademskoj godini 2008./2009. sudjelovala je u izvođenju nastave na Poslijediplomskome doktorskom studiju Ranoga novog vijeka na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Do sada je samostalno ili u suautorstvu objavila veći broj znanstvenih i stručnih radova, uključujući dvije autorske knjige (*Priručnik iz njemačke paleografije*, 2004., i *Slika Drugoga i pismo o Sebi: Grof Josip Rabatta /1661. – 1731./ o Hrvatskoj i Sebi*, 2014.) i jednu priređenu knjigu te nekoliko prijevoda.

U svojim istraživanjima bavi se etničkim i demografskim temama vezanim uz hrvatski prostor u ranome novom vijeku, stranim plemstvom u hrvatskim zemljama, vojnokrajiškim sustavom na prostoru današnje Hrvatske i njemačkom paleografijom.

U trideset godina izlaženja časopisa objavljena su ukupno 92 sveščića s 504 znanstvena rada. Od ukupnog broja znanstvenih radova 60,3% (304 rada) označeno je kao izvorni znanstveni radovi, 18,7% (94) kao prethodna priopćenja i 21% (106) kao pregledni radovi.

Tijekom 2014. provedena je digitalizacija svih brojeva časopisa te se sada svi objavljeni članci u MET-u nalaze na portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske Hrčak, što značajno povećava vidljivost i dostupnost časopisa.

I na kraju valja reći da su svi dosadašnji urednici svojim nesebičnim angažmanom i velikim entuzijazmom u radu na časopisu *Migracijske i etničke teme* značajno pridonijeli njegovoj kvaliteti, kao i razvoju znanstvenog područja migracija i etničnosti u Hrvatskoj, ali i šire.

Sanja Klempić Bogadi
glavna urednica